

III. Régészhallgatók Országos Konferenciája

REZÜMÉFÜZET

S z e g e d
2 0 2 4

100 éves a szegedi régészképzés rendezvénysorozat

III. Régészhallgatók Országos Konferenciája

(Szeged, 2024. október 24–25.)

Rezüméfüzet

Szerkesztette

Győri-Pórszász Anna

Major Réka

Pintér-Nagy Katalin

Soós Roland

Szigeti Anna

Szeged 2024

A kötet az SZTE BTK Régészeti Tanszékének a kiadványa

A konferencia szervezői

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Régészeti
Tanszék

Partiscon Tudományos Diákkör

Dél-alföldi Régészeti Egylet

MTA TABT Szegedi Akadémiai Bizottság Embertani és Régészeti Munkabizottság

ISBN 978-963-688-010-1

© A szerkesztők

© A szerzők

© Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszék

© Dél-alföldi Régészeti Egylet

TARTALOM**A KONFERENCIA PROGRAMJA****5****ELŐADÁSOK****8****BALÁZS ÁDÁM***Településtörténeti változások az őskori bihari régióban***8****BALLAI ÁLMOS DÁNIEL***Hogy hívjalak téged? Kronológiai és tipológiai kérdések az újabb Nádas menti paleolit jellegű leletek fényében***9****BARABÁS-ÁGOSTON BÉLA***Székelyföld középkori várainak kutatástörténete régészeti szempontból***10****BARANYI KLAUDIA***Fogazat és életmód a középső neolitikumban***11****BARTHA DÁNIEL BENCE***Egy Kálló menti szkíta temető: Derecske–Meggyes-szik-kelet***12****BEBŐK BÁLINT GÁBOR***Vác, Káptalan utca 14. Egy középkori városi telek gazdasági objektumai***13****BIRO SÁNDOR RICHÁRD ZSOLT***Császárkori pikkelypáncélok a mikházi leletanyag tükrében***14****BOHN MÁRTON***Perkáta–Nyúli-dűlő koporsóvasalatai***15****CSOMOR CSILLA MÁRIA***A szeged–nagyszéksósi kincs 18 gyöngydrótos veretének legfontosabb ötvöstechnikai szempontú vizsgálati eredményei***16****DÉKÁNY RÓZSA***Az aquincumi katonasírkövek paleográfiai elemzése***17****FÜLÖP RÉKA***Tiszafüred–Nagykenderföldek honfoglalás kori temető feldogozása***18****HAJDÓ ELŐD***Szarkad falu kutatása***19****HAMMER FLÓRA***Arccal lefelé. Pannonia provincia római kori atipikus temetkezéseinek egyik jellegzetes típusa***20****HERGOTT-RÁCZ RITA***Fibulaviselet a langobard kori Pannoniában (Kr. u. 6. század)***21****HORVÁTH PATRÍCIA***A habán és a magyar fazekasok egymásra hatásának kérdései***22****JÁMBOR KEVE***Előzetes eredmények Esztergom vármegye középkori sánccvárainak kutatásáról***23****MAGYAROSI HENRIETTA-DOROTTYA***Halszószellátás és fogyasztás Dacia provinciában (Kr. u. 2–3. század) a régészeti leletek alapján***24**

MARSI ATTILA	
<i>A szarmata kori sírok bolygatottsága mint módszertani probléma</i>	25
MELYKÓ ADRIÁN LÁSZLÓ	
<i>A mosonmagyaróvári Cselley-ház II</i>	26
NÉMETH ROLAND	
<i>A Borostyánkő-út kutatásának lehetőségei</i>	27
RUDAN KATA	
<i>Élelmiszertárolás a késő római pannoniai erődökben</i>	28
SALAHADDIN EBRAHIMIPOUR	
<i>Rocks speak: Satellite imagery and the detection of a battlement in Rabat</i>	29
SZEGEDI KRISTÓF ISTVÁN, MARTON TIBOR, LENGYEL GYÖRGY	
<i>A Kárpát-medence késő glaciális időszakának régészeti vázлата</i>	30
SZIGETI ANNA, MAJOR ISTVÁN	
<i>Csontok radiokarbon és könnyű stabilizotóp-arány eredményeinek alkalmazási lehetőségei régészeti kutatásokban</i>	31
TÓKÉS VIOLA	
<i>Roncsolásmentes régészeti kutatások Nyergesújfalu, Gunyhóalji-dűlő római kori lelőhelyén</i>	32
TULIT ÁRON LEVENTE	
<i>A daciai reflexíjak kérdésköre a régészeti és ikonográfiai adatok tükrében</i>	33
VARGA BÁLINT	
<i>A tradicionális íjkészítés eszközei Népvándorlás kori szerszámkészletek és eszközök megismerésének lehetősége saját tapasztalatok tükrében</i>	34
POSZTERELŐADÁSOK	35
ÁBRAHÁM BENCE	
<i>Szarmaták Zákányszéken</i>	35
MAJOR RÉKA	
<i>Épületmaradványok a Felsőszőcs-kultúra nyírmadai településén</i>	36
SOÓS ROLAND	
<i>Előzetes jelentés egy Mogyoród határában előkerült késő vaskori teleprészletről</i>	37
SZIGETI RÉKA	
<i>Egy múzsaábrázolás Brigetio katonavárosából</i>	38
SZTANKOVÁNSZKINÉ OSVÁTH ZSÓFIA, BAJNÓCZI BERNADETT, SZABÓ MÁTÉ	
<i>„Fekete gyémántok”: különleges üveges anyagú gyöngyök Délkelet-Magyarország középső vaskorából</i>	39
TÓTH-BATIZ MÁRTON	
<i>Előzetes jelentés egy eddig ismeretlen avar kori temetőrészlet feltárásáról Szeged– Szentmihály, Harcos utca lelőhelyről</i>	40
A KONFERENCIAPROGRAMBAN FELTÜNTETETT ELŐADÓK NÉVSORA, ELÉRHETŐSÉGE	41
TÁMOGATÓK	42

A KONFERENCIA PROGRAMJA

III. Régészhallgatók Országos Konferenciája

2024. OKTÓBER 24.
CSÜTÖRTÖK

9:30
REGISZTRÁCIÓ

10:30

NYITÓBESZÉDEK

RÉVÉSZ LÁSZLÓ TANSZÉKVEZETŐ (SZTE BTK RÉGÉSZETI TANSZÉK)
ÉS SZILÁGYI ZSÓFIA DÉKÁNHELYETTES (SZTE BTK)

I. SEKCIÓ - KÖZÉPKOR I.
SEKCIÓELNÖK: LANGÓ PÉTER (PPKE)

10:50 **BARABÁS-ÁGOSTON BÉLA (BBTE)**

SZÉKELYFÖLD KÖZÉPKORI VÁRAINAK KUTATÁSTÖRTÉNETE RÉGÉSZETI SZEMPONTBÓL

11:10 **JÁMBOR KEVE (PPKE)**

ELŐZETES EREDMÉNYEK ESZTERGOM VÁRMEGYE KÖZÉPKORI SÁNCVÁRAINAK KUTATÁSÁRÓL

11:30 **MELYKÓ ADRIÁN (ELTE)**

A MOSONMAGYARÓVÁRI CSELLEY-HÁZ II.

11:50 **Kérdések**

12:00 - 13:00

EBÉDSZÜNET

II. SEKCIÓ - NÉPVÁNDORLÁSKOR
SEKCIÓELNÖK: VÖRÖS GABRIELLA (SZTE)

13:00 **CSOMOR CSILLA MÁRIA (PTE)**

A SZEGED-NAGYSZÉKSÓSI KINCS 18 GYÖNGYDRÓTOS VERETÉNEK LEGFONTOSABB
ÖTVÖSTECHNIKAI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATI EREDMÉNYEI

13:20 **HERGOTT-RÁCZ RITA (SZTE)**

FIBULAVISELET A LANGOBARD KORI PANNONIÁBAN (KR. U. 6. SZÁZAD)

13:40 **VARGA BÁLINT (PTE)**

A TRADICIONÁLIS ÍJKÉSZÍTÉS ESZKÖZEI. NÉPVÁNDORLÁS KORI SZERSZÁMKÉSZLETEK ÉS
ESZKÖZÖK MEGISMERÉSÉNEK LEHETŐSÉGE SAJÁT TAPASZTALATOK TÜKRÉBEN

14:00 **FÜLÖP RÉKA (SZTE)**

TISZAFÜRED-NAGYKENDERFÖLDEK HONFOGLALÁS KORI TEMETŐJE

14:20 **Kérdések**

14:30 - 14:50

KÁVÉSZÜNET

III. SEKCIÓ - RÓMAI KOR I.
SEKCIÓELNÖK: HUDÁK KRISZTINA (PTE)

14:50 **NÉMETH ROLAND (PTE)**

A BOROSTYÁNKŐ-ÚT KUTATÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

15:10 **RUDAN KATA (PPKE)**

ÉLELMISZERTÁROLÁS A KÉSŐ RÓMAI PANNONIAI ERŐDÖKBEN

15:30 **TÖKÉS VIOLA (PPKE)**

RONCSOLÁSMENTES RÉGÉSZETI KUTATÁSOK NYERGESÚJFALU, GUNYHÓALJI-DŰLŐ RÓMAI
KORI LELŐHELYÉN

15:50 **Kérdések**

16:00 - 16:10

KÁVÉSZÜNET

IV. SZEKCIÓ - ŐSKOR I.
SZEKCIÓELNÖK: MARKÓ ANDRÁS (SZTE)

16:10 **BALLAI ÁLMOS DÁNIEL (BBTE)**
HOGY HÍVJALAK TÉGED? KRONOLÓGIAI ÉS TIPOLÓGIAI KÉRDÉSEK AZ ÚJABB NÁDAS
MENTI PALEOLIT JELEGGŰ LELETEK FÉNYÉBEN

16:30 **SZEGEDI KRISTÓF ISTVÁN (ME)**
MARTON TIBOR (HUN-REN BTK RI)
LENGYEL GYÖRGY (MNMKK NRI)

A KÁRPÁT-MEDENCE KÉSZŐ GLACIÁLIS IDŐSZAKÁNAK RÉGÉSZETI VÁZLATA

16:50 **BARANYI KLAUDIA (ME)**
FOGAZAT ÉS ÉLETMÓD A KÖZÉPSŐ NEOLITIKUMBAN

17:10 **Kérdések**

17:20 - 18:30

SZÁLLÁS ELFOGLALÁS
SZABADIDŐ

19:00 -

ÁLLÓFOGADÁS, VETÉLKEDŐ

2024. OKTÓBER 25.
PÉNTEK

9:00 **SZIGETI ANNA - MAJOR ISTVÁN**
(SZTE; ISOTOPTECH ZRT.)
CSONTOK RADIOKARBON ÉS KÖNNYŰ STABILIZOTÓP-ARÁNY EREDMÉNYEINEK ALKALMAZÁSI
LEHETŐSÉGEI RÉGÉSZETI KUTATÁSOKBAN

V. SZEKCIÓ - ŐSKOR II.
SZEKCIÓELNÖK: GYURKA ORSOLYA (BBTE)

9:20 **BALÁZS ÁDÁM (ME)**
TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI VÁLTOZÁSOK AZ ŐSKORI BIHARI RÉGIÓBAN

9:40 **SALAHADDIN EBRAHIMIPOUR (ELTE)**
ROCKS SPEAK: SATELLITE IMAGERY AND THE DETECTION OF A
BATTLEMENT IN RABAT

10:00 **BARTHA DÁNIEL BENCE (SZTE)**
EGY KÁLLÓ MENTI SZKÍTA TEMETŐ: DERECSKE-MEGGYES-SZIK-KELET

10:20 **Kérdések**

10:30 - 10:50

KÁVÉSZÜNET

VI. SZEKCIÓ - RÓMA ÉS BARBARICUM
SZEKCIÓELNÖK: KULCSÁR VALÉRIA (SZTE)

10:50 **TULIT ÁRON LEVENTE (BBTE)**
A DACIAI REFLEXÍJAK KÉRDÉSKÖRE A RÉGÉSZETI ÉS IKONOGRÁFIAI ADATOK TÜKRÉBEN

11:10 **MAGYAROSI HENRIETTA - DOROTTYA (BBTE)**
"TÉGY HOZZÁ MÉG EGY CSEPPET A TENGERBŐL" HALSZÓSZELLÁTÁS ÉS FOGYASZTÁS DACIA
PROVINCIAJÁBAN (KR. U. 2-3. SZÁZAD) A RÉGÉSZETI LELETEK ALAPJÁN

11:30 **MARSI ATTILA (ELTE)**
A SZARMATA KORI SÍROK BOLYGATOTTSÁGA MINT MÓDSZERTANI PROBLÉMA

11:50 **Kérdések**

12:00 - 13:30
EBÉDSZÜNET

VII. SZEKCIÓ - KÖZÉPKOR II.
SZEKCIÓELNÖK: TAKÁCS MIKLÓS (PPTE)

- 13:30 **HAJDÓ ELŐD (BBTE)**
SZARKAD FALU KUTATÁSA
- 13:50 **BEBŐK BÁLINT GÁBOR (ELTE)**
VÁC, KÁPTALAN UTCA 14. EGY KÖZÉPKORI VÁROSI TELEK GAZDASÁGI OBJEKTUMAI
- 14:10 **BOHN MÁRTON (ELTE)**
PERKÁTA-NYÚLI-DÜLŐ KOPORSÓVASALATAI
- 14:30 **HORVÁTH PATRÍCIA (SZTE)**
A HABÁN ÉS A MAGYAR FAZEKASOK EGYMÁSRA HATÁSÁNAK KÉRDÉSEI
- 14:50 **Kérdések**

15:00 - 15:20
KÁVÉSZÜNET

VIII. SZEKCIÓ - RÓMAI KOR II.
SZEKCIÓELNÖK: VASS LÓRÁNT (PPKE)

- 15:20 **DÉKÁNY RÓZSA (PPKE)**
AZ AQUINCUMI KATONASÍRKÖVEK PALEOGRÁFIAI ELEMZÉSE
- 15:40 **BIRO SÁNDOR RICHÁRD ZSOLT (BBTE)**
CSÁSZÁRKORI PIKKELYPÁNCÉLOK A MIKHÁZI LELETANYAG TÜKRÉBEN
- 16:00 **HAMMER FLÓRA (PPKE)**
ARCCAL LEFELE. PANNONIA PROVINCIA RÓMAI KORI ATIPIKUS TEMETKEZÉSEINEK EGYIK JELLEGZETES TÍPUSA
- 16:20 **Kérdések**

16:30

ZÁRSZÓ

POSZTERSZEKCIÓ

ÁBRAHÁM BENCE
SZARMATÁK ZÁKÁNYSZÉKEN

MAJOR RÉKA
ÉPÜLETMARADVÁNYOK A FELSŐSZŐCS-KULTÚRA NYÍRMADAI TELEPÜLÉSÉN

SOÓS ROLAND
ELŐZETES JELENTÉS EGY MOGYORÓD HATÁRÁBAN ELŐKERÜLT KÉSŐ
VASKORI TELEPRÉSZLETRŐL

SZIGETI RÉKA
EGY MŰZSAÁBRÁZOLÁS BRIGETIO KATONAVÁROSÁBÓL

SZ. OSVÁTH ZSÓFIA - BAJNÓCZI BERNADETT - SZABÓ MÁTÉ
„FEKETE GYÉMÁNTOK”: KÜLÖNLEGES ÜVEGES
ANYAGÚ GYÖNGYÖK DÉLKELET-MAGYARORSZÁG KÖZÉPSŐ VASKORÁBÓL

TÓTH-BATIZ MÁRTON
ELŐZETES JELENTÉS EGY EDDIG ISMERETLEN AVAR KORI
TEMETŐRÉSZLET FELTÁRÁSÁRÓL SZEGED-SZENTMIHÁLY, HARCOS UTCA
LELŐHELYRŐL

Előadások

BALÁZS ÁDÁM
(Miskolci Egyetem)

Településtörténeti változások az őskori bihari régióban

Doktori dolgozatomban a kora- és középső bronzkori településeket és környezetüket vizsgálom, melyek a Berettyó és Ér folyók közelségében jöttek létre. Ebben az előadásomban a többi őskori időszak településhálózatát is szeretném áttekinteni. A települések elhelyezkedéséből a változó megtelepedési stratégiákat vizsgálom, illetve azt, hogyan változott az emberi közösségek és a folyók közötti kapcsolat. A prezentáció alapjául a doktori dolgozatom térinformatikai adatbázisa szolgál, melyet a Hajdú-Bihar vármegyei közhiteles lelőhely nyilvántartásával egészíték ki. Az előadás módszertani betekintést nyújt a közhiteles nyilvántartás térinformatikai felhasználásáról, mellyel településhálózatokat vizsgálhatunk.

BALLAI ÁLMOS DÁNIEL
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

Hogy hívjalak téged? Kronológiai és tipológiai kérdések az újabb Nádas menti paleolit jellegű leletek fényében

Az Erdélyi-medence paleolitikumának kutatása a 19. század végén kezdődött, a szakma azonban a mai napig nem tudott más történeti korszakokhoz hasonló, a teljes régiót felölelő tudásanyagot létrehozni.

BA-s szakdolgozatomban azt vizsgáltam, hogy a Nádas-völgyére vonatkozó szegényes szakirodalmi adatok ellenére, léteznek-e Kolozsvár-környéki őskőkorszaki lelőhelyek? A kérdéskörre vonatkozó korábbi kutatásaim igazolták a paleolit közösségek Nádas-menti megtelepedését. A probléma feltárásának érdekfeszítő részét jelenti a szóban forgó őskőkori társadalmak jelenlétének regionális kontextusban való kultúrtörténeti értékelése. Hasonlóképpen fontos a közösségek anyagi műveltségének kulturális besorolása is. Mindez korántsem egyszerű feladat. A kutatás eredményeinek értelmezhetőségét jelentősen befolyásolja a vizsgált kistérség földrajzi adottságaiból fakadó leletanyag-változatosság.

Reményeim szerint az előadásom gerincét képező három felszíni leletgyűjtés értékelése egy behatóbb jövőbeli kutatás kiindulási pontját képezi. Ehhez hasonló kutatások közelebb vihetnek az erdélyi paleolitikum feltérképezésének távlati céljához.

BARABÁS-ÁGOSTON BÉLA
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

Székelyföld középkori várainak kutatástörténete régészeti szempontból

A székelyföldi várak kutatásának kezdete 1831-re tehető, amikor a firtosi bizánci kincslelet előkerült. Ez a felfedezés indította el a székelyföldi várak kutatását, amely töretlenül folyik egészen napjainkig, így közel 200 éves hagyományra tekint vissza. Mára már rendkívül terebélyes ismeretanyag gyűlt össze, amely számos kutatási eredményt és olykor egymásnak ellentmondó elméleteket foglal magába. A Székelyföld területének kutatásában kifejezetten fontos szerepet játszik a régészettudomány, ugyanis a térség várairól csak nagyon kevés írott forrás emlékezik meg, valamint több erődítmény esetében egyáltalán nem rendelkezünk ezzel a forráscsoporttal. Ezek együttesen azt eredményezik, hogy többségében a régészetkutatástól várjuk a kérdéseinkre a válaszokat.

Munkámban összegzem és rendszerezem a korábbi várkutatások eredményeit, valamint felvázolom a székelyföldi várak kutatásának jelenkori kihívásait és nézeteit.

BARANYI KLAUDIA
(Miskolci Egyetem)

Fogazat és életmód a középső neolitikumban

A Hejőpapi–Darvas-föld Délkelet lelőhelyen 2020-ban előkerült sírok embercsont-leletanyagán Faragó Ildikó végzett antropológiai vizsgálatokat a Miskolci Egyetem régészhallgatói segítségével. Bár a lelőhelyen több, különböző régészeti korszakból származó sírt tártak fel, mi elsődlegesen a középső neolitikus maradványokat vizsgáltuk. A csontvázak nem- és kormeghatározása volt a legfontosabb célunk, amelyhez a legtöbb adatot főként a koponyák vizsgálatával szereztük. A fogazat alaposabb tanulmányozásával több esetben is egyéni jellegzetességeket figyeltünk meg. Egy gyermek és egy fiatal nő maradványainak megfigyelésekor (S202, S142) olyan adatokat gyűjtöttünk, amelyekből életmódbeli és egészségügyi következtetéseket vontunk le.

BARTHA DÁNIEL BENCE
(Szegedi Tudományegyetem)

Egy Kálló menti szkíta temető: Derecske–Meggyes-szik-kelet

A kutatás kiindulópontját a Derecske–Meggyes-szik-kelet lelőhelyen feltárt 19 síros szkíta kori temető képezi, ahol 2 sír építményes temetkezés is előkerült. Előadásom célja, hogy a szakirodalomból ismert és közöletlen sír építményes temetkezéseket összefoglalóan, részletesen elemezze. A Vekerzug-kultúra területéről eddig már több mint 3000 sír ismert, ezek közül viszont mindössze csak 21 sorolható a sír építményes temetkezések közé.

A Vekerzug-kultúra változatos temetkezési szokásai a vizsgált lelőhelyeket is jellemzik, ezen túl azonban a sír építményes temetkezések esetében különleges, egyedi temetkezésekről beszélhetünk. A fakamrák a „halott házaként” értelmezhetők, amelyek egyaránt képviselik a földi és a halál utáni életteret. A szerkezet elemeinek (oszlopok és „deszkák”) elkészítéséhez szükséges munka, valamint a kialakításuk mögött rejlő tudatosság számos kérdést vet fel a rekonstrukciójuk készítése kapcsán. A Dnyeper folyóig terjedő területről összegyűjtött sztyeppe analógiák, a nagyméretű, emblematikus kurgánok sírkamrái formájukban, kisebb-nagyobb eltérésekkel szerkezetükben és temetkezési szokásaikban is mutatnak kapcsolatot az Alföld-csoport sír építményes temetkezéseivel. A Vekerzug-kultúra körében nem gyakori a sír építmény emelése, ezért feltételezhető, hogy az itt eltemetett személyek valamilyen szempontból kiemelt, különleges személyek lehettek a szkíta közösségeken belül. E speciális sír építménytípus több szempontú (leletek, rítus, a temetkezés elhelyezkedése) elemzése kapcsán bizonyos társadalmi következtetések levonására is lehetőség nyílik. A téma kifejtésekor fontos szerepet kap a Vekerzug-kultúra temetkezési szokásainak helyi és mikroregionális vizsgálata is, amely közelebbi adatokat szolgáltat az adott régióba eső sír építményes temetkezéseknél alkalmazott szokások megértéséhez. A térbeli keretek megadása mellett fontos szerepet kap a datálás kérdésköre, amely jelenleg a Kr. e. 7. század második fele és a Kr. u. 5. század közé helyezi időben a vizsgált temetkezéseket.

BEBŐK BÁLINT GÁBOR
(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Vác, Káptalan utca 14. Egy középkori városi telek gazdasági objektumai

A városi régészeti kutatások eredményeinek helyes értelmezése képet adhat nekünk arról, hogy a múlt polgárai milyen környezetben és hogyan éltek. Vác mai belvárosában, a Káptalan utcában 2009. és 2010. között feltárt lelőhely objektumainak és leletanyagának feldolgozása ezt hivatott elérni. A Káptalan utca 14. számú telke a középkorban a német polgárok által lakott városrész központjához közel helyezkedett el, és a 13. századtól a 18–19. századig szüntelenül lakott telek volt, így nem csak egy korszak állapota figyelhető meg a lelőhelyen. A török kor viszontagságait is átvészelő város a hódoltság idején teljes lakosságcserén ment keresztül, amire a telek kerámialeletanyaga is utal: osztrák import edény, török tál és budai fehérkerámia is megtalálható benne. Továbbá fejlett távkereskedelem jelenlétét is bizonyítja a városban. A telek gazdasági területén lévő objektumok feldolgozása és értelmezése a váci polgárok kerti tevékenységeiről és berendezkedéséről árulkodik.

BIRO SÁNDOR RICHÁRD ZSOLT
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

Császárkori pikkelypáncélok a mikházi leletanyag tükrében

Kutatásom a Románia területén fekvő, Maros megyében található Mikháza (Călugăreni) településhez kapcsolódik. A Kr. u. 2–3. században Mikháza a római határvédelmi rendszer (*limes*) részét képezte, ugyanis a falu területén a *Cohors I Augusta Itureorum* római segédcsoport táborát és települését (*vicus*) azonosították. A tábor kezdetben Dacia, majd Dacia Superior, valamint Dacia Apulensis tartomány keleti védvonalán helyezkedett el. Előadásom célja a feltárások során előkerült római pikkelypáncél-töredékek régészeti vizsgálata és elemzése. A leletek feldolgozása lehetővé teszi, hogy megismerjük a nyersanyag összetételét és meghatározzuk a pikkelyek típusát. Prezentációmban a leletanyag szóródását vizsgálom, amely rávilágíthat a leletek egykori használatára és gyártására. Külön figyelmet fordítok a leletek tipológiai feldolgozására, amely révén tisztázódhat azok funkciója, és megállapítható, hogy a páncél mely részéhez tartoztak a vizsgált töredékek.

BOHN MÁRTON

(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Perkáta–Nyúli-dűlő koporsóvasalatai

Perkáta–Nyúli-dűlő egy alapvetően középkori lelőhely, melynek feltárására 2009. és 2011. között került sor Kovács Loránd Olivér vezetésével. Az ásatás jelentősebb eredményei közé tartozik a középkori falu, a templom, a körárcok és a templom körüli temető azonosítása. Utóbbiból előkerült leletanyagok közé tartoznak a koporsóvasalatok is, mely lelettípus ugyan ismert a kutatásban, de részletes elemzésére ez idáig még nem került sor. A koporsók vaselemekkel való erősítésére a középkori Kárpát-medencében már a 12. században is van példa, ezt bizonyítja a dunaújvárosi temető sírja is. Azonban ezek még csak funkcionális megoldások voltak, viszont a perkátai darabok már díszesebbek, igényesebbek.

Az általam feldolgozott koporsóvasalatoikat tipologizáltam, analógiák és a sírok leletei alapján pedig a 14–15. századra kelteztem őket. Az előadásomban amellet fogok érvelni, hogy a perkátaihoz hasonló díszes koporsóvasalatoikat csak kunok használtak, valamint a koporsók készítésekor a korabeli magyar ládákat utánozták.

CSOMOR CSILLA MÁRIA
(Pécsi Tudományegyetem)

*A szeged–nagyszéksői kincs 18 gyöngydrótos veretének legfontosabb
ötvöstechnikai szempontú vizsgálati eredményei*

Az eddigi kutatásaim során ötvöstechnikai szempontból vizsgáltam és elemeztem a szeged–nagyszéksői hun kori kincs három azonos felépítésű és stílusú, a kutatás által kantárveretként meghatározott gyöngydrótos lószerszámdíszét. A tárgyak felépítésének és a tárgyakon látható készítési hibáknak, a szerszámhasználatra utaló nyomoknak, valamint az egyes darabok sérüléseinek köszönhetően láthatóvá váló részek alapján kikövetkeztettem a készítéshez használt szerszámok típusát, rekonstruáltam a veretek készítési technikáját. A további kérdéseim megválaszolása és a saját magam ellenőrzése érdekében – törekedve a korhúségre – elkészítettem a tárgyak másolatát. Ezt követően lehetőségem nyílt megvizsgálni a kincs további tizenöt gyöngydrótos veretét is. Prezentációmban bemutatom a három általam rekonstruált kantárveret készítéstechnikáját, összehasonlítom ezeket a kincs tizenöt, általam újonnan vizsgált veretével, és ismertetem az eddigi vizsgálataim és kutatásaim legfontosabb eredményeit.

DÉKÁNY RÓZSA

(Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Az aquincumi katonasírkövek paleográfiai elemzése

Az aquincumi sírkövek vizsgálata egy már régóta kutatott terület a római korról foglalkozó régészek körében. Ugyanakkor a kutatás eddig igen kevés figyelmet szentelt a kövek paleográfiai elemzésére, így a mai napig maradtak kiaknázatlan lehetőségek ebben a témában. Az előadás fókuszában a Traianus császár uralkodásáig bezárólag Aquincumban állomásozó katonai csapatok sírkövei állnak. A sírkövek feliratainak vizsgálatával felállítható egy kezdetleges betűtipológia. Részletes elemzést követően az egyes betűtípusoknál észlelhető egy korszakokon átívelő, folyamatos átalakulás, illetve fellelhetőek olyan különleges betűtípusok, melyek csak egy bizonyos csapat sírköveinél jellemzőek.

FÜLÖP RÉKA
(Szegedi Tudományegyetem)

Tiszafüred–Nagykenderföldek honfoglalás kori temető feldolgozása

Tiszafüred városának keleti végén, a Nagykenderföldek nevű határrészen 1973-ban homokdomb kitermelése során csontvázakat dúltak fel. Ezt követően Fodor István vezetésével végeztek leletmentést a területen, és közel 130 sírt mentettek meg a pusztulástól. A temető mindmáig közöletlen maradt. Előadásomban egy előzetes elemzést mutatok be a temetőről, külön hangsúlyt fektetve a temető belső kronológiájára és a mikrorégióban elfoglalt szerepére.

HAJDÓ ELŐD
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

Szarkad falu kutatása

Előadásom az erdélyi középkori településrendszer kutatásához kíván új adatokat szolgáltatni. A kérdéskör elméleti és módszertani áttekintésén túlmenően, egy esettanulmányon keresztül mutatom be az eltűnt falvak azonosításának nehézségeit. Munkám az egykori Torda vármegye Szarkad (Sarkad) nevű, ma már nem létező településének történetét követi végig. Szarkad feltehetően a Kolozs megyei Magyarpeterd és Indal között helyezkedett el. Célom a falu pontos helyének azonosítása, illetve a település történeti földrajzi környezetének rekonstrukciója.

Prezentációmiban összegyűjtöttem az írott forrásokat, és értelmezni próbáltam a földrajzi névanyagot, illetve a lelőhelyről gyűjtött leletanyagot vizsgáltam. Kutatásom ebben a szakaszában elsősorban az írott forrásokra koncentrálok. Ezek összegyűjtése és esetleges értelmezése jelentette az elsődleges feladatot. A korábbi terepszemlék alkalmával gyűjtött kerámia-leletanyag régészeti értelmezése szervesen egészíti ki az okleveles és névtani anyagot. Reményeim szerint eddigi munkám egy behatóbb kutatás első fázisát jelenti.

HAMMER FLÓRA

(Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Arccal lefelé

Pannonia provincia római kori atipikus temetkezéseinek egyik jellegzetes típusa

Kutatásom során a Pannonia provincia területén eddig előkerült és publikált római kori temetők atipikus jegyekkel rendelkező sírjaival foglalkoztam. Elsődleges céлом ezen sírok összegyűjtése, rendszerezése, illetve a rendellenes temetési módok mögött álló okok felderítése volt.

Jelen előadás témájául az egyik legérdekesebb atipikus temetési módot, a hasra fektetést választottam, amely a pannoniai temetők tekintetében a harmadik leggyakoribb. Az atipikus temetkezéseket, a gyűjtőmunkát és a rendszerezést követően, több szempont szerint kiértékeltem. Hipotézisem, mely szerint a temetőn belüli elhelyezkedés, a melléklettel való ellátottság mértéke, valamint az atipikus temetési bánásmódok között kapcsolat áll fenn, többé-kevésbé beigazolódott.

Az atipikus temetkezési szokások magyarázatára viszont csak feltételezéseink vannak. Mivel írott forrás nem ismert ebben a témában, a koncepciók bizonyítása szinte lehetetlen. Számos temetési mód háttérében feltehetően a halott megbüntetése, illetve a lelkek visszatérésének a megakadályozása állt. Ide sorolható a hason fekve történő eltemetés is, amely által a temetést végző közösség egyaránt védhette magát a „gonosz szemtől,” és a halott lelkének a szájon át történő eltávozását – és ezzel együtt visszatérését – is megakadályozhatta.

HERGOTT-RÁCZ RITA
(Szegedi Tudományegyetem)

Fibulaviselet a langobard kori Pannoniában (Kr. u. 6. század)

Az SZTE BTK Régészeti Tanszék Doktori Iskolájának hallgatójaként a Kr. u. 6. századi pannoniai langobard kori emléanyag feldolgozásával foglalkozom. Dolgozatom címe a *Beszélő tárgyak, beszélő öltözetek: hozzájárulások a Közép–Duna-vidék langobard kori kronológiájához és viselettörténetéhez a Kr. u. 6. századi pannoniai női sírok tükrében (tipokronológia, fibulaviselet)*. A női sírok feldolgozásában kulcsfontosságú szerepe van a fibuláknak és a fibulaviseletnek. Egyrészt segítik a helybéli kronológia kialakítását, másrészt különböző kulturális hatásokat és eltérő identitásokat is tükrözhetnek. Előadásomban a fibulaviseleti módokon keresztül szemléltetem a korszak divatjának változását, a Pannonia területén élő langobard kori csoportok eltérő ruházattípusait és a fibulák viselésének életkorbéli sajátosságait.

HORVÁTH PATRÍCIA
(Szegedi Tudományegyetem)

A habán és a magyar fazekasok egymásra hatásának kérdései

Az alapszakos szakdolgozatomban egy zárt rétegből előkerült, zöldmázos, növényi motívumokkal ellátott területmustrás kályhacsempeanyaggal foglalkoztam Szádvár várából. Ennek megírása során vetődött fel bennem, hogy tulajdonképpen mit is nevezünk habán, valamint magyar fazekásárúnak, s hogy e kettő közt lehet-e vagy érdemes-e különbséget tenni. A habánok vagy, ahogy még sokszor találkozhatunk velük a szakirodalmakban, újkeresztények vagy anabaptisták kutatása hosszú időre nyúlik vissza, s viszonylag széleskörű tudásanyaggal rendelkezünk róluk. Különösen érvényes ez az ónmázos termékeikre, hiszen a kutatók figyelme hamar feléjük fordult. Azonban ami az ólommázos kályhacsempéket illeti, – melyek előadásom fő témáját jelenti – úgy gondolom még tartogathatnak számunkra új ismereteket. Alapvetően két zöldmázos típust (félköríves, valamint szívmotívumos) nevezünk egyértelműen habánnak, ugyanakkor a szakirodalmakban ezeken túl is találkozhatunk nekik tulajdonított csempékkel. Az előadásom során kísérletet teszek annak a bemutatására, hogy a 17. században egyre nagyobb befolyásra szert tevő habánok és a magyar kályhások miként, s hogyan hathattak egymás művészetére.

JÁMBOR KEVE

(Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Előzetes eredmények Esztergom vármegye középkori sáncvárainak kutatásáról

A mai Komárom-Esztergom vármegye keleti részén fekvő középkori sáncvárok kutatása a PPKE BTK Régészettudományi Intézet, a MNM KK Nemzeti Régészeti Intézet és a MNM Balassa Bálint Múzeum együttműködésével valósul meg. A középkorra tehető kisméretű, írott források által nem említett sáncvárok – vagy korábban földvárakként meghatározott erősségek – több szempontból is jelentősek a Medium Regni története és a várkutatás számára. Az esztergomi királyi központ vonzásában fekvő, a birtokos nemzetségek uradalmi központjaiként is azonosított sáncvárok komplex tanulmányozása átfogó képet adhat a terület középkori arculatáról. Ezért célszerű nem csupán lelőhelyenként, hanem várhálózati rendszerként vizsgálni sáncvárainkat, amelyek az uradalmak révén a környezetükkel, az úthálózattal és a településhálózattal is kapcsolatban álltak.

MAGYAROSI HENRIETTA-DOROTTYA
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

Halszószeállítás és fogyasztás Dacia provinciában (Kr. u. 2–3. század) a régészeti leletek alapján

A principátus idején a Római Birodalom lakosságának a mindennapi étrendjéhez szervesen hozzátartozott a hal. Ezt fogyaszthatták friss állapotában vagy mint feldolgozott terméket. Ilyenek például a halszószekek is: *garum*, *salsamenta*, *liquamen*, *altec*, amelyeket előételként, ételízestítőként vagy a gyógyászatban használtak. Ezeket a termékeket amforákban tárolva, hajókon szállították távoli piacokra. A kutatás betekintést nyújt a különböző római kori haltermékek előállításai folyamatába, szállításába és a kereskedelemben betöltött szerepébe. A kutatás fő célja az amforákon keresztül Dacia tartományba érkező halszószekek értékesítésének, a területi eloszlásának és használatának a vizsgálata, egy egységes kép alkotása a lakosság és a katonaság ellátási igényeiről. A kutatás metodológiája két alapra támaszkodik: az első az ókori szerzőktől fennmaradt írott források, amelyek reflektálnak a halfeldolgozásra, halfogyasztásra. A második forrástömböt a régészeti adatok alkotják, a szállításban alkalmazott nagyméretű kerámiaedények, az amforák, amelyek katonai, valamint civil környezetből kerülnek elő.

MARSI ATTILA

(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

A szarmata kori sírok bolygatottsága mint módszertani probléma

A szakmában széles körben ismert tényállás, hogy a szarmata kori (Kr. u. 1–4. század) temetkezések nagy része ki volt téve valamiféle utólagos manipulációnak, bolygatásnak a Kárpát-medencében. A jelenség, amelyre általában, leegyszerűsítően csak sírrablásként szoktak a korszak kutatói hivatkozni, nagyban megnehezíti a megbízható régészeti következtetések meghozatalát. Az előadás első fele elsősorban annak bemutatását tűzi ki célul, hogy a bolygatás milyen szerteágazó és mélyreható kutatási nehézségeket okoz a korszak temetkezéseinek vizsgálatakor. Igyekszem társadalomrégészeti példákon keresztül rámutatni arra is, hogy milyen régészeti módszerek lehetnek azok, amelyeket bolygatás okozta információvesztés ellenére is érdemes lenne elvégezni. Az előadás ennek megfelelően kitér a bolygatatlanul hagyott sírok és sírzónák, illetve a bolygatás által kevésbé érintett rítuselemek (árokkeret, sírok mérete) vizsgálatában rejülő lehetőségekre és buktatókra is.

MELYKÓ ADRIÁN LÁSZLÓ
(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

A mosonmagyaróvári Cselley-ház II

Az előadás témája a mosonmagyaróvári belváros egyik nevezetessége, a Fő utca 19. alatt található középkori eredetű, úgynevezett Cselley-ház. Alapszakos szakdolgozatom fő célkitűzése ezen ház 13. és 18. század közötti építéstörténetének a feldolgozása volt. A korábbi, a 2022. évi Régészhallgatók Országos Konferenciáján bemutatott előadás Árpád- és Anjou-kori periódusai után, most a telek beépítettségének és épületének talán legmeghatározóbb, késő középkori, 15–16. századi periódusait fogom részletesebben ismertetni. Prezentációmban röviden kitérek a város topográfiájára, kutatástörténetére és az előzményként szolgáló korábbi periódusokra, majd az ásatási, a falkutatási, valamint a történeti adatok, illetve az építészeti párhuzamok alapján igyekszem az építéstörténet ezen szakaszát felvázolni, esetleges funkcióját meghatározni, és elhelyezni azt a város történetének szövetében.

NÉMETH ROLAND
(Pécsi Tudományegyetem)

A Borostyánkő-út kutatásának lehetőségei

Az utak fontos szerepet töltenek be az egyes települések struktúrájának kiépítésében. A mai Zala vármegye területén is áthaladt a Nyugat-Dunántúl legfontosabb távolsági kereskedelmi útja, a Borostyánkő-út, amely *Sallat*, a mai Zalalövőt kapcsolta össze a pannoniai úthálózattal. Zala vágy megye délnyugati része az a hely, ahol először jelentek meg a rómaiak, előbb a kereskedők, aztán valószínűleg a katonák. A Borostyánkő-út sávja már akkor nagymértékben romanizált területnek számított, amikor Pannonia provinciát még nem szervezték meg. Fontos kiemelni tehát a Borostyánkő-út maga, illetve települései is nagymértékben függtek a noricumai kapcsolataiktól Hadrianus koráig, aki előbb helytartóként, később mint császár provinciává szervezte Pannoniát. Ez teszi különlegessé a területet gazdasági, katonapolitikai, illetve valószínűleg kulturális értelemben is. Témaválasztásom mögött személyes motiváció áll: zalai születésűként szeretném tovább vinni a megye római kori régészetének kutatását.

RUDAN KATA

(Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Élelmiszertárolás a késő római pannoniai erődökben

Előadásomban a késő római katonai gazdasági ellátás kérdését járom körül. A késő római katonai ellátás Diocletianus császár uralkodása alatt érte el a korszakra jellemző rendszerét. A katonai ellátás kiemelt fontossága miatt komoly szervezettséget igényelt, és egységes szabályrendszer kialakítását tette szükségessé. A Kr. u. 4. századtól kezdve leginkább a magas infláció miatt, a terményzsold vált az elsődleges, legfontosabb kifizetési formává. Emiatt szükségessé vált a gabona nagymennyiségben történő hosszú távú tárolása. Élelmiszerek, szemes mezőgazdasági termékek tárolására a római korban többféle épületet, konstrukciót alkalmaztak. Ezek közül a legnagyobbak és legösszetettebbek a *horreumok*, amelyek gyakran emeletes, emelt padlószinttel rendelkező kőépületek voltak. A kisebb erődökben a tartalékokat föld alatti vermekbe helyezték.

SALAHADDIN EBRAHIMIPOUR
(Eötvös Loránd University)

Rocks speak: Satellite imagery and the detection of a battlement in Rabat

During the first millennium BC, the Zagros region has seen numerous historical events. The central to the northern parts of the Chaîne Magistrale have often been associated with various cultural and political entities. Particularly, the upper parts of the Zagros, from the southern shore of Lake Urmia to Sanandaj, are often associated with Mannean culture. Our historical knowledge concerning the Mannea and other regional polities primarily relies on Assyrian textual sources alongside the archaeological explorations. Among the investigated handful of the Mannean sites, Rabat II has offered a considerable amount of fascinating archaeological findings. This site is located on the eastern bank of the Little Zab River, fifteen kilometres northeast of Sardasht. The discovery of glazed bricks and pebbled surfaces early on tempted the archaeologists to pursue the site as a temple. Although this assumption might have been partially aligned with the material for a ritual space, it appears, the site's inherent character based on its geographical context might have been neglected in the broader scope of analysis. The author has recently inspected the site as part of a field survey as well as a remote-sensing analysis of historical declassified satellite imageries. The field investigation and remote-sensing analysis resulted in the discovery of architectural remains surrounding the sites.

SZEGEDI KRISTÓF ISTVÁN^{1,2}, MARTON TIBOR³, LENGYEL GYÖRGY²

(¹Miskolci Egyetem Műszaki Föld- és Környezettudományi Kar; ²Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Nemzeti Régészeti Intézet; ³HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet)

A Kárpát-medence késő glaciális időszakának régészeti vázlat

A hazai paleolitikum záró szakasza számos átértékelésen esett át a 20. század során. A paleolitikum legvégére keltezett régészeti lelőhelyeket kezdetben ernyőfogalomként a Magdalénienbe, majd a Pilisszántói-kultúra alá sorolták be. Utóbbi kivezetését követően a paleolitikum végéhez tartozó lelőhelyek száma jelentősen megcsappant. Emellett a késő glaciális korúnak vélt lelőhelyek sem kronológiai, sem technotipológiai szempontból nem voltak ismertek. Ennek ellenére a legfiatalabbnak vélt lelőhelyekre alapozva a helyi Epigravettien tovább élését feltételezték egészen a mezolitikumig.

Az előadás során áttekintjük a Kárpát-medencéből és a szomszédos régiókból származó régészeti és időrendi adatokat. Eredményeink rávilágítanak arra, hogy a korábban a késő glaciális időszakra keltezett lelőhelyek közül néhány szórványlelet kivételével egyik sem tartozik a kérdéses időszakhoz. Ez alapján az Epigravettien a késő glaciálissal eltűnik a Kárpát-medencéből és az Európára jellemző „Azilianizáció” folyamatán nem esik át. Emberi megtelepüléssel csak a Kárpát-medence peremterületein számolhatunk a mezolitikumig.

SZIGETI ANNA^{1,2}, MAJOR ISTVÁN²

(¹ Szegedi Tudományegyetem; ²Nemzetközi Radiokarbon AMS Kompetencia és Képzési Központ, HUN-REN Atommagkutató Intézet – Isotoptech Zrt.)

Csontok radiokarbon és könnyű stabilizotóp-arány eredményeinek alkalmazási lehetőségei régészeti kutatásokban

Előadásunkban röviden a csontminták radiokarbon és könnyű stabilizotópos elemzését mutatjuk be. A minták izotópos elemzését egy intenzív tisztítási és kivonási eljárás előzi meg, amit a tömegspektrometriás mérés követ. A radiokarbon segítségével a minta korát, míg a szén stabilizotópok vizsgálatából ($d^{13}C$) általában az elfogyasztott növények C3-as, C4-es, vagy CAM típusú fotoszintetikus szén megkötési módjára, esetleges vízi eredetű táplálékra, illetve a környező erdőborítottság mértékére lehet következtetni. A nitrogén stabilizotóp-arány ($d^{15}N$) számos környezeti tényezőtől függ, és alapvető kapcsolatban van a földi nitrogén körforgással (elemi nitrogén, elérhető ionvegyületek). Régészeti alkalmazásokban egy élőlény által a táplálékláncban betöltött szintről, illetve szintén a vízi eredetű táplálék hatásáról tanúskodik.

TÓKÉS VIOLA

(Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Roncsolásmentes régészeti kutatások Nyergesújfalu, Gunyhóalji-dűlő római kori lelőhelyén

A Komárom-Esztergom vármegyei Nyergesújfalu közigazgatási határán, a Bajóti-patak mentén több évtizede ismertek római kori megtelepedés nyomai, de szisztematikus kutatásra mindeztidáig nem került sor. A PPKE BTK Régészettudományi Intézetének hallgatójaként 2022-től végzek roncsolásmentes régészeti vizsgálatokat Nyergesújfalu, Gunyhóalji-dűlő lelőhelyen. A kiterjedt területen több terepbejárás és drónos légifotózás történt, ugyanakkor az elért eredmények jelentősebb része talajradarral, illetve magnetométerrel végzett mérésekből származik. Ezek alapján elmondható, hogy a helyszínen legalább hat darab, változatos méretű és alaprajzú, kő vagy kőalapozású, római kori épület állt. A település pontos struktúrája, jellege viszont még nem ismert. A felszíni leletanyag tanúsága szerint a Kr. u. 2–3. század tekinthető a lelőhely fénykorának, pontosabb adatok természetesen a további vizsgálatoktól várhatóak majd.

TULIT ÁRON LEVENTE
(Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

A daciai reflexíjak kérdésköre a régészeti és ikonográfiai adatok tükrében

A mikházi leletek képezik a kutatásom kiindulópontját, de a teljes Dacia területéről származó csontmervítőket próbáltam megvizsgálni, illetve más provinciák keleti íjászegységének leletanyagát is figyelembe vettem, amennyire lehetőségeim engedik.

Munkám során a kísérleti régészet módszertanára is alapoztam, mivel számos kutatási kérdésre szinte csak így kaphatunk választ. Bár a rómaiak nem számítottak jó íjászoknak, a hadsereg elitegységei a nehézpáncéltatú légiós katonák voltak, a segédcsapatok között találunk szép számban íjász egységeket (*saggitari*) is, melyeket főleg a keleti tartományokból vagy a kliensállamokból toboroztak.

A mikházi leletanyagnak, mivel jól dokumentált, fontos szerepe van a daciai római kori íjászat kutatásában. A csontmegmunkáló műhelyek elhelyezkedése segíthet az íj felépítésének és az íjhoz tartozó felszerelések gyártásához kapcsolódó kérdések tisztázásában. A lövés és célzás mikéntje, illetve stílusa is fontos lehet, főleg a kísérleti régészet szempontjából.

VARGA BÁLINT
(Pécsi Tudományegyetem)

*A tradicionális íjkészítés eszközei
Népvándorlás kori szerszámkészletek és eszközök megismerésének lehetősége
saját tapasztalatok tükrében*

A népvándorlás korának hadviselésében első számú helyet foglaltak el a különböző típusokba, altípusokba sorolható reflexíjak. Létrehozásukhoz elengedhetetlenül szükség volt különböző jellegű szerszámokra, amelyeket igen ritkán találunk meg az érintett korszak leletanyagában. Az eszközöket írott források sem említik. Ezen hiányosság pótlásában ritka esetben a prominens sírleletek, illetve a kísérleti régészeti módszerek segíthetnek. Előadásomban az eddig ismert, meghatározható funkcióval bíró szerszámok bemutatását és ismertetését, valamint a velük kapcsolatos további lehetőségeket kívánom az érdeklődő közönség elé tárni. A vizsgálatba a kísérleti régészet által eddig megadott támpontokon túl saját tapasztalataimat is felhasználom, mivel kutatásom jelenlegi fázisában saját reflexíj prototípus elkészítését kezdtem meg. Ez az új fejezet már az eddigiek során is számos részletre hívta fel a figyelmemet és ígéretes további dimenziókat tartogat a kutatás jövőjére nézve.

Eddigi előadásaim során azt is érzékeltem, hogy a szerszámok adottságainak ismerete háttérbe szorult. Ezekről kellő helyen és terjedelemben kívánok szót ejteni. Az előadás során a különféle eszközökről többek között azt is kifejtem, milyen egyéb lehetséges használati opciók játszanak szerepet, illetve magam milyen tapasztalatokat szereztem a prototípus elkészítése során.

Poszterelőadások

ÁBRAHÁM BENCE
(Szegedi Tudományegyetem)

Szarmaták Zákányszéken

Zákányszék község Csongrád-Csanád vármegyében, Szegedtől mintegy 23,4 km-re nyugatra helyezkedik el. A település határában számos régészeti lelőhely található, többek között olyanok is, melyek szarmata kori leletanyagot is tartalmaznak. Ezeken a lelőhelyeken 2000 és 2002 között Sánta Gábor és hallgatótársai végeztek terepbejárásokat, majd ő dolgozta fel az adatokat szakdolgozata keretében.

Kutatásom célja az általuk talált szarmata kori lelőhelyek újabb vizsgálata volt. Ennek keretében 25 lelőhelyet jártunk be Zákányszék északnyugati részén. A terepi munkák 2023 szeptembere és 2024 februárja között zajlottak. A friss adatok sok esetben megerősítették, pontosították a korábban tett megállapításokat, több esetben pedig módosult a lelőhelyek kiterjedése, valamint az egyes lelőhelyek leletanyagának összetétele is változott. Az összegyűjtött leletanyagot lehetőség szerint kelteztem, célom bizonyos településtörténeti következtetések levonása volt.

MAJOR RÉKA

(Szegedi Tudományegyetem)

Épületmaradványok a Felsőszőcs-kultúra nyírmadai településén

A középső bronzkor végén és a késő bronzkor elején létező kulturális egység négy mai ország területén jelentkezett, így kutatása régióként eltérő mértéket ölt. Míg a romániai és az ukrainai elterjedése a lehetőségekhez mérten intenzívebben kutatott, addig Magyarországon és főleg Szlovákiában kevesebbet szólnak róla. A kutatás alacsonyabb foka ellenére felszíni lakóházaikról viszonylag sokat tudunk, s úgy tűnik ezek az egész elterjedési területen hasonlóak lehettek. Nyírmada–Vályogvető a harmadik legnagyobb objektumszámmal rendelkező településrészlet a Felsőszőcs-kultúra kutatott településeinek sorában, mely a bolygatás ellenére egy agyagpadlós épület maradványait is megőrizte. A padlót vágó gödrök áglenyomatos, illetve fehérre festett tapasztásokat is tartalmaztak. Utóbbiakhoz hasonló darabok több régészeti jelenségből is előkerültek, például a szintén épületként értelmezhető 2. objektumból.

SOÓS ROLAND
(Szegedi Tudományegyetem)

Előzetes jelentés egy Mogyoród határában előkerült késő vaskori teleprészletről

A lelőhely Mogyoródtól délnyugatra, az M3 autópálya és a Mogyoródi-patak között helyezkedik el. A lelőhelyen 2015-ben Füredi Ágnes terepbejárást, 2016-ban Mesterházi Gábor geofizikai mérést, Rácz Tibor Ákos pedig próbafeltárást végzett, majd a Ferenczi Múzeumi Centrum tárta fel a területet 2017-ben. A lelőhelyen a késő vaskori időszak dominált, azonban szarmata és Árpád-kori objektumok is előkerültek. A La Tène kultúrához kapcsolható objektumok között több ház és gödör is megtalálható. A kerámiaanyag adatfelvétele és vizsgálata jelenleg is zajlik, azonban ezen leletcsoport alapján a teleprészlet keltezése a LT B–C időszakra tehető, ennek pontosítása még folyamatban van. Emellett grafitömbök, vaseszközök, bronztárgyak és üvegtárgyak is előkerültek a teleprészletről.

SZIGETI RÉKA

(Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Egy műzsaábrázolás Brigetio katonavárosából

2020 nyarán a szőnyi Szabadság utcában egy római kori pincét tártak fel. Az ásatás legkiemelkedőbb lelete egy nőalakot ábrázoló falfestmény töredéke volt. A poszter foglalkozik a falfestmény leletkörülményeivel, valamint az nőalak elemzésével. A falfestmény leírását 6 darab, Pannonián kívül található párhuzam részletes leírása és bemutatása követi. A vizsgált töredéken csak a nőalak arca figyelhető meg, így a párhuzamok esetében is elsősorban az arcokra fókuszáltam. Lezárásként egy azonosítási kísérlet szerepel, amely figyelembe veszi az analógiák hasonlóságait, valamint a falfestmény töredékességét is.

SZTANKOVÁNSZKINÉ OSVÁTH ZSÓFIA, BAJNÓCZI BERNADETT, SZABÓ MÁTÉ
(Szegedi Tudományegyetem)

*„Fekete gyémántok”: különleges üveges anyagú gyöngyök Délkelet-
Magyarország középső vaskorából*

Poszterprezentációnkban a szentesi Koszta József Múzeum és a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum gyűjteményeiben lévő többnyire sötét vagy sötét alapon fehér díszű, szkíta kori gyöngyök üveges anyagát mutatjuk be. A kiválasztott gyöngyök kémiai összetételét és mikroszövetét pásztázó elektronmikroszkóppal (SEM-EDX), a színezőiket kézi röntgenfluoreszcens spektrométerrel (hXRF) elemeztük. A mikroszövet alapján a gyöngyök a valódi üveg és az üveges fajansz között helyezkednek el: a káliumban dús, folytonos üveges mátrixban (max. 2 tömeg% Na₂O, 0,5–17 tömeg% K₂O, 2–13 tömeg% CaO, 0,5–4 tömeg% MgO, 1,7–18 tömeg% P₂O₅) az üvegolvastáskor el nem reagált kvarczárványokat, vassalakokra jellemző fázisokat (például wüstit) és apró, csonthamu (kalcium-foszfát) szemcséket azonosítottunk. Az alapüveg és a zárványok alapján egyedülálló gyöngytípus az általunk vizsgált középső vaskori üveges anyagok második legnagyobb csoportját alkotja, amely tipológiai összefüggésekkel rendelkezik.

TÓTH-BATIZ MÁRTON
(Szegedi Tudományegyetem)

*Előzetes jelentés egy eddig ismeretlen avar kori temetőrészlet feltárásáról
Szeged– Szentmihály, Harcos utca lelőhelyről*

2022 és 2024 között egy eddig ismeretlen avar kori temető részletét tárták fel a szegedi Móra Ferenc Múzeum régészei Szeged–Szentmihály, Harcos utca (Szeged 263. lh) lelőhelyen Litauszki Zoltán, majd Löffler Zsuzsanna régészek vezetésével. A területen már korábban, 2015–2016-ban is zajlottak ásatások, a „Szeged–Röszke–Országhatár között létező vasútvonal tervezett fejlesztése” okán. Ekkor népvándorlás kori szarmata és avar kori telepnyomok mellett egy kora Árpád-kori temető nyomai is előkerültek. A 2022-es és 2024-es feltárás alkalmával további telepobjektumok mellett összesen 24 avar kori sír látott napvilágot, melyek a leletanyag és a temetkezési rítusok alapján a késő avar korra keltezhetőek. A temetkezésekből többek között fülbevalók, gyöngyök, csatok, griffes-indás övgarnitúra öntött veretei, vaskések, csont tűtartó, orsógomb kerültek elő. Az embercsontok mellett ételmellékletre utaló leletek is találtak: kerámiaedények, állatcsont. A sírokban megfigyelhetőek az avarok temetkezési szokásainak bizonyos elemei, mint például a sírgödör négy sarkába ásott halotti kerevetre utaló „cölöphelyek”.

ÁBRAHÁM BENCE (SZTE): abrbence2000@gmail.com
BALÁZS ÁDÁM (ME): balzsadam.archaeo@gmail.com
BALLAI ÁLMOS DÁNIEL (BBTE): ballaialmos@gmail.com
BARABÁS-ÁGOSTON BÉLA (BBTE): belucee5@gmail.com
BARANYI KLAUDIA (ME): baranyiklau@gmail.com
BARTHA DÁNIEL BENCE (SZTE): danielbartha120@gmail.com
BEBŐK BÁLINT GÁBOR (ELTE): bebokbalint@gmail.com
BIRO SÁNDOR RICHÁRD ZSOLT (BBTE): birozolt02@yahoo.com
BOHN MÁRTON (ELTE): bohnmarton01@gmail.com
CSOMOR CSILLA MÁRIA (PTE): csipike9999@gmail.com
DÉKÁNY RÓZSA (PPKE): dekanyrozsa@gmail.com
FÜLÖP RÉKA (SZTE): rekafulop97@gmail.com
HAJDÓ ELŐD (BBTE): elodhajdo@gmail.com
HAMMER FLÓRA (PPKE): hammer.flora99@gmail.com
HERGOTT-RÁCZ RITA (SZTE): raczrita02@gmail.com
HORVÁTH PATRÍCIA (SZTE): horvath.patricia.0724@gmail.com
JÁMBOR KEVE (PPKE): jambor.keve@gmail.com
MAGYAROSI HENRIETTA-DOROTTYA (BBTE): magyarosihenrietta15@gmail.com
MAJOR RÉKA (SZTE): majorreka5@gmail.com
MARSII ATTILA (ELTE): marsiattila96@gmail.com
MELYKÓ ADRIÁN LÁSZLÓ (ELTE): melykoadi@gmail.com
NÉMETH ROLAND (PTE): nemethroland23@gmail.com
RUDAN KATA (PPKE): kata@rudan.hu
SALAHADDIN EBRAHIMIPOUR (ELTE): ebrahimipoursalah@gmail.com
SOÓS ROLAND (SZTE): soosrolandmail@gmail.com
SZEGEDI KRISTÓF ISTVÁN (ME; MNMKG NRI): szegedi.kristof@mnk.hu
SZIGETI ANNA (SZTE; Isotoptech Zrt.; HUN-REN ATOMKI): szigeti.anna@atomki.hu
SZIGETI RÉKA (ELTE): szigetireka2002@gmail.com
SZTANKOVÁNSZKINÉ OSVÁTH ZSÓFIA (SZTE): zsofia.osvath@gmail.com
TÓTH-BATIZ MÁRTON (SZTE): ifj.toth.marci2@gmail.com
TÓKÉS VIOLA (PPKE): tokesviola@gmail.com
TULIT ÁRON LEVENTE (BBTE): tulitaron@gmail.com
VARGA BÁLINT (PTE): balinte977@gmail.com

TÁMOGATÓK

Isotoptech Zrt.

Szegedi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat

Szegedi Tudományegyetem BTK Hallgatói Önkormányzat

